

Misaoni trak

Listeš, Andrea

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:913593>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KUTURU OSIJEK
ODSJEK ZA LIKOVNU UMJETNOST
PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

ANDREA LISTEŠ

MISAONI TRAK
ZAVRŠNI RAD

Mentor: Doc. art. Ivica Kurtz

Osijek, 2018.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. IDEJA RADA.....	4
3. IZVEDBA ZAVRŠNOG RADA.....	7
4. ZAKLJUČAK.....	9
5. SAŽETAK.....	10
6. LITERATURA.....	11
7. PRILOZI.....	12

UVOD

Treća je godina vrijeme kada smo slobodni raditi ono što sami želimo i izražavati se u svim dostupnim nam medijima, eksperimentirati i „igrati se“ vlastitim rukopisom i izričajem. S obzirom na to, osobno sam ispočetka bila vrlo izgubljena. Puno me stvari zanimalo, sve što bih započela nije bilo konkretno razrađeno. U tom procesu izgubljenosti i traženja sam počela raditi slikarske radove koji nisu bili nalik klasičnom slikarstvu, općenito figuraciji ili sličnom, nego vrst moje osobne terapije i prikaz psiholoških i emocionalnih stanja kroz apstraktno-ekspresionistički pristup. Uzela bih slikarsku podlogu, primjerice medijapan, i spontano započinjala rad, bez posebnog koncepta i prethodnog skiciranja. Isključivo prema trenutnom nahođenju, osjećaju. Radovi su sadržali boje i teksture koje sam u tom trenutku imala potrebu vidjeti i opipati. Prethodno sam podlogu ili ostavljala kakva je izvorno ili preslikala bojom za beton. Zapisivala bih, riječi, brojeve, rečenice, poeziju koje su mi okupirale misli u trenutku pred radom. Lijepila papiriće sa svojim privatnim zapisima, male skice koje sam namijenila za neki drugi rad, kolegij. Ukratko, sve što ti radovi sadrže su stvari i misli prethodno skupljene, vezane uz moje intimne osjećaje i događaje. Sve frustracije i fascinacije. Uz tekstove i kolaž, radovi su sadržali automatski crtež kistom i bojom ili nekom crtačkom tehnikom. Uglavnom animalističkih motiva, ti crteži su nešto poput ilustracije misli i osjećaja ili pak semantički oblik sa meni bitnim značenjem jednako kao i ucrtavani simboli.

Sukladno tome sam odlučila isto raditi za završni rad s ciljem da zaokružim cijelu tu godinu i dosadašnje promjene. U ovom radu sam opisala temu koju sam odabrala za svoj završni rad, tema je Misaoni trak. Misaoni trak predstavlja sve moje osobne misli, osjećaje, interese, kritike i filozofije iznesene na slikarsku podlogu u formi teksta, crteža, boje, teksture i kompozicije.

IDEJA RADA

Sama ideja za rad je nastala procesom promišljanja i slikanja na završnoj godini preddiplomskog studija. Cijelu treću godinu sam posvetila istraživanju sebe i „igranju“ s dostupnim materijalima i tehnikama. Dovel me do ideje za završni rad kojim bih prvenstveno opisala tu godinu i svoje promjene razmišljanja i poimanja onoga što radim i što ću raditi. Mogu reći i da je ovaj rad eksperimentalan, jer je i dalje dio tog istraživanja i procesa. Ideja samog rada je „izbacivati“ iz sebe sve misli, frustracije, poeziju, filozofije, fascinacije, ideje na slikarsku podlogu prema trenutnom nađođenju, spontano, pomalo nihilistički. Premda rad sadržajno može asociirati na dnevnik ili dnevne zapise bilo koje vrste, nisam se htjela na to referirati. Sadrži riječi, rečenice, i lijepljene tekstove koji su dio mojih dnevnih zapisa ili općenito misli toga trenutka, ali ne u formi dnevnika nego isključivo eksponiranja navedenog. Ne uspoređujem rad s vrstom dnevnika jer rad nije građen na dnevnoj bazi, određenom značajnom vremenskom periodu, nego je nastao nakon dovoljno skupljenih materijala kojima bih opisala svoja stanja i promišljanja koja sam htjela istaknuti. Koliko god kaotično, besmisleno i nabacano djelovalo ipak nije bez promišljanja jer i jest vizualizacija misaonog procesa, emocionalnog i svih unutarnjih intimnih zbivanja. Konkretno, htjela sam vizualno dočarati protok misli, *misaoni trak*. Kao što nam u glavi misli prolaze bez svjesnog utjecaja, uzrokovano određenim utjecajima vanjskim i unutrašnjim, tako sam pristupala i ovome radu. Sam naziv teme Misaoni trak je bila moja prva asocijacija na to što radim i već određen način na koji ću pristupiti izradi završnog rada. Misaoni trak je zapravo misaoni proces koji sadrži sve moje promjene, predomišljanja, osjećaje i spoznaje nastale tijekom spontanog postupanja sa slikarskom podlogom bez smisla i koncepta. Misli prolaze, prekidaju se ili prelaze u nove, grade se. Stoga je ovaj moj rad u procesu nastajanja slojevit sukladno tome

U početku rada ovakvih radova sam napravila rad koji je pomalo „punk“, poput grafita na nekom zidu. Na njemu sam prikazala simbole, riječi i brojeve, preslikavala ih, kroz motiv morskog psa i pisanog teksta referirala se na osobne kritike današnjem društvu, sarkazmom, ironijom i autoironijom. Dalje radeći me dovelo do toga da ne eksponiram sve odjednom. Da se svaki rad veže uz jedan dio misli. Kasnije su neki bili pročišćeniji zbog toga, ali za završni rad mi je ipak ideja da bude zasićeniji. Sam proces je spontanog pristupa i vizualno tako djeluje kao što nam se ponekad čini i naš protok misli. Mi protokom misli ne upravljamo što jest ta spontanost, ali opet se one grade i razvijaju što sve čini smislenim. Zato sam pristupala brzim načinom rada i time pridodala ekspresiji.

Umjetnik koji mi je posebno drag zbog svoje estetike i kombinacije poezije, teksta i crteža je Jean-Michel Basquiat (1960.-1988.). Još važnije što se oslanja na poruke pluralističkih 1970-ih inteligentno unoseći strategije toga doba korištenjem tekstom i pričom, stvaranjem procesne umjetnosti i bavljenjem društvenim pitanjima kod njega konkretno to je rasni identitet. Kod njega je vidljiv i apstraktni ekspresionizam, koji se očituje u njegovim dinamičnim postupanjima s bojom, i pop-artu, vidljivim u njegovim slikama sličnim stripovima i citatima iz popularne kulture. Zalaže se za zreliji jezik, koji sažima jezične modele Picassa, Twomblya i Vorhola sa izrazito strukturiranim slikarstvom. Referirala bih se i na rad Cy Twomblya (1928.-2011.), također predstavnika apstraktnog ekspresionizma s odlikama kaligrafije i grafita. Grafiti su fenomen tipičan za velike američke gradove naseljene obojenim manjinama koje se izražavaju snažnim sintetičkim kodom. Dva rada '68. *augustus, 1968* i *01 01 72, 1972*, mađarskog umjetnika Krisztiána Freya (1929.-1997.), koja sam vidjela uživo nekidan u Budimpešti na izložbi Westkunst Ostkunst, u muzeju Ludwig, su me još više potaknula na nastavak promišljanja u ovom smjeru i rada.

Ideja mog završnog rada je promatranje sebe, propitivanje. Sve što sadrži proces toga rada je u potpunosti stanje moje nutrine toga trenutka, psihološki odraz. Često sam sama paradoksalna i predomišljam se brzo dok radim, stoga ako nešto napišem na radu ili nacrtam a par trenutaka kasnije se predomislim u vezi istog, tada to vidno preslikam. Prozirnijim slojem boje, lazurno, da se nazire ranije napravljeno, ali je procesom postalo manje bitno ili promijenjeno na neki drugi način. Više nije jednako naglašeno, vidljivo ili čitko kao nešto drugo što želim da dominira ili privuče pozornost. Sakupljene tekstove, papire, i ostalo lijepljeno, nisam aplicirala na slikarsku podlogu dana kada se odvalo, nego sada kada ih se prisjećam i prikazujem njihovo značenje, i pridodajem time još veće. Primjerice, nalijepljena autobusna karta smjera Osijek-Zagreb se ne nalazi na radu jer sam netom ranije putovala niti predstavlja samo putovanje. Ona je referenca na moj odnos s obitelji, put kući. Također lazurnim preslikavanjem želim vizualizirati nakupljanje naših uspomena, svakim danom ih je sve više, kao da naslažete hrpu ispisanih prozirnica. Slojevitost misli i emocija.

„Zapadno slikarstvo, pišu udžbenici, od neke se točke počelo razvijati uzimajući u obzir optičke zakonitosti, iluzija dubine postignuta je prije svega pomoću geometrijske perspektive. Kinu spominju kao visoko razvijenu piktorijalnu tradiciju u kojoj su najvažnije prostorne vrijednosti, u kojoj je krajolik prevladavajući žanr, a od oka se očekuje da putuje po slici....Bilo kako bilo, raznolikost umjetničkih djela, raznolikost likovnih namjera danas se prihvaća kao neproblematična činjenica, stvaranje iluzije trodimenzionalnosti na dvodimenzionalnoj

*površini odavno je prestalo biti kriterij uspjeha slike ili željeni rezultat. No želja za čistim jezikom formi ipak je izgubila utopijski naboj."*¹

Vodim se ovim citatom jer u svome radu želim dočarati dubinu, koja nije prisutna prividom prostora uporabom geometrijske perspektive, nego fizičkom slojevitošću boje koju sam opisala kao vizualizaciju naslaganih misli. Isto tako želim da moj rad promatrača privuče bliže, da pokuša iščitati zapisano, da svaki dio rada želi promotriti izbliza, dodirnuti.

Kompozicija rada je nastajala isto tako spontano i po trenutnom nahođenju. S obzirom da mi je sam format rada asocijacija na zid, na kojeg sam slobodna šarati i iskazati neizgovoreno, prvobitno sam ga vertikalno podijelila u tri imaginarna prostora, odjeljka. Ako rad promatramo s lijeva na desno, kao da je započinje s dvoma vertikalnim poljima, a završava trećim četvrtastim, kao imaginarni odjeljci misli.

Automatskim crtežem u radu također pridodajem ideji ovog rada. U potpunosti oslobođeni pokreti i nekontrolirani tragovi crtačkog predmeta. Također nepravilnim, naivnim, dječjim crtežem, primjerice u crtežu stolca. Nisam htjela prikazati stolac kao takav, nego nepravilan, onakav kakvog bi ga dijete nacrtalo, netko tko je apsolutno lišen pravila geometrijske perspektive. Naivno, sirovo, neograničeno, kao što ona i crtaju, po osjećaju i nesvjesno bez prethodnog koncipiranja, neopterećeno izražavajući misli.

1

---

¹Nadežda Čačinović, *ISPRIČATI priču = To tell a story*, Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, 2001., str.20

IZVEDBA ZAVRŠNOG RADA

Podloga koju sam koristila za izradu ovog rada je ploča medijapana dimenzija cca. 200x100. Prvobitno sam na čistu podlogu, nepreparinu, u željenom dijelu zalijepila odabrane papire iz novina, običnim ljepilom za papir. Komade papira sam odabirala nasumično, ali sa naglašenim riječima na koje sam se htjela referirati ili ih samo istaknuti u bilo kojem kontekstu svoje osobne kritike ili ironije. Dijelove tekstova i naslova sam iskidala iz samog papira novina, ne rezala, birajući isključivo tekst i eliminirajući nepotrebno i fotografije. Novine na radu predstavljaju svakodnevno prisustvo potrebnih i nepotrebnih, dobrih i loših vijesti s kojima smo bombardirani. Zato sam u idućem koraku te novine djelomično preslikala bijelom bojom za beton, ostavljajući potrebne riječi vidljivima, a preslikavajući ono nebitno. Kombinacija novinskog papira i boje za beton, kada se osuši, mi daje posebnu teksturu i čvrstoću iste. Gdje god se novinski papir zgužvao, savio ili odvojio od podloge to je boja za beton učvrstila bez da se prilijepilo za podlogu. Zato sam za rad odabrala tu bijelu boju, kojom sam ostatak ploče također preslikala, koristeći ju kao vrst preparacije. S obzirom da sam za ostatak izvedbe rada koristila akrilne i boje za beton, ovakva je preparacija bila dovoljna. Osušena boja za beton mi je odgovarala za rad jer nije glatka i sjajna kao akrilna boja kada se osuši, podsjeća na zid i samim time što jest boja za beton mi je sukladna s idejom ogoljenog, intimnog i teškog. Također mi je odlična za ovakav rad jer kada se malo razrijedi vodom, prvi naneseni sloj bijele betonske boje na medijapan kada se osuši bude sivkast, što mi je super za ideju slojevitosti rada, gdje je svaki naredni sloj sve bjelji i čišći. Dalje sam nastavila s dodavanjem teksta i crteža akrilnom bojom i pastelama. Pastele u radu koristim jer su pogodne za pisanje. Draga su mi crtačka tehnika, i osim što mi estetski odgovara linija koja ima teksturu i nepravilnosti na koje sam ne možeš utjecati, također je tehnika kojom mogu biti istodobno ekspresivna i precizna. Koristila sam ju za automatski crtež i za smisljeni crtež koji prikazuje ključnu misao. Također mi je pogodna jer bude vidljiva nakon više lazurnijih premaza bojom. U nastavku, također pisane tekstove, riječi i crteže preslikavam kombinacijom bijele boje za beton i akrilnih boja. U jednom sam trenutku papire sa svojim zapisima vezanim uz meni značajan događaj, odlučila zalijepiti na podlogu, ali tekстом okrenutim prema podlozi. S obzirom da sam htjela da se samo nazire da nešto s druge strane papira piše, ali ne i što, papir sam prvobitno skvasila vodom i takvog mokrog aplicirala, a potom djelomice preslikavala bojama, što ga je pričvrstilo za podlogu. Sam rad po sebi nije kolorističan, djeluje sivo, tmurno i monokromno, jer bojom nisam htjela dovoditi asocijacije, osim one koja ukazuje na nešto ogoljeno i hladno. Svaki je

sloj boje lazuran i drugačije nijanse. U par dijelova sam nanijela boju snažnije čisto radi potrebe upisivanja i ucrtavanja nečega, odnosno grebanja. Općenito volim kombinaciju ploha boje i linijskog crteža. Linijski crtež svodi prikazan objekt na ono najbitnije, čiste konture i njegovu prisutnost, čak i semantički sadržaj.

U prilogama je popis priloženih fotografija na kojima je vidljiv proces nastajanja rada. Fotografirala sam i priložila kronološki svaki korak u procesu koji mi se činio važim za prikaz procesa predomišljanja, preslikavanja i kombiniranja tehnika.

ZAKLJUČAK

Ovaj završni rad je bio namijenjen zaokruživanju, opisivanju, protekle akademske godine. Prilikom izrade rada koristila sam se istim pristupom kao i na prethodnim radovima te godine, odnosno radovima od početka tog procesa. Rad je eksperimentalan time što je i dalje nastavak procesa istraživanja sebe. Prikazuje promjene načina razmišljanja, predomišljanja i paradokse. Radom sam prikazala protok misli, *misaoni trak*, te vizualizirala slojevitost ljudskog uma i sjećanja. Sve emocije, misaone i duhovne uspomene koje se u čovjeku nakupljaju, naslaguju. To sam dočarala lazurnim premazima i stvaranjem slojeva teksta i boje, kolaža, i kombiniranih crtačkih tehnika. Nekih se uspomena slabije sjećamo, nekih jače, nekih se uopće ne sjećamo ali će se povratiti kada budu potrebne. Referirajući se ovim radom na sebe, svoja psihološka i emocionalna stanja, snalaženje i pronalaženje na završnoj godini preddiplomskog studija, opisala sam ali ne i završila proces istraživanja u svrhu formiranja nečeg novog.

SAŽETAK

Ovim završnim radom sam odlučila zaokružiti cijelu treću godinu preddiplomskog studija. Na trećoj godini smo suočeni sa slobodom izričaja. Što je pozitivno ali sa sobom nosi izgubljenost. Ovim se radom referiram prvenstveno na sebe i svoje snalaženje i pronalaženje na završnoj godini. Jednako tako međusobno utječemo u klasi jedni na druge a dijelimo mnijenje što intenzivira doživljaj istog. Osim paradoksalnog susreta s izgubljenošću u slobodi, kroz proteklu godinu sam se susretala i s osobnim, intimnim zbivanjima koja su utjecala na moj rad, promjene načina razmišljanja i doživljavanja umjetnosti. Sve već navedeno, emocije, frustracije i fascinacije, misli, poeziju i meni važne motive, sam iznosila na slikarsku podlogu. Prikazana su predomišljanja i paradoksalnosti s kojima se susrećem i borim u procesu formiranja nečeg novog. Izradi rada sam pristupala spontano i impulzivno. Na čistu podlogu sam lijepila novinski papir i preslikavala ju bojom za beton. Kompletan rad nema sjaja, niti je bogat koloritom, zato se i nisam služila primjerice uljanim bojama, nego akrilom i bojom za beton jer kada se osuše budu mat i djeluju prašnjavo na dodir. To svojstvo tih boja mi je odgovaralo uz ideju rada, jer asocira na zid, beton, nešto golo, a sama ideja jest iskazivanje intimnih doživljaja. S obzirom da se referiram na istraživanje sebe, ali i likovnih tehnika i materijala, tako sam se koristila kombiniranom tehnikom i rad izgleda razigrano. Sve što sam iznosila, iznosila sam iskreno, isto tako i crtež koji se nalazi na radu djeluje kao dječji crtež, naivno i nije u skladu s uvaženom geometrijskom perspektivom., dječje. Rad ne zadrži privid dubine prostora niti sam se htjela time poslužiti, dubina koju sam htjela prikazati jest čista slojevitost ljudskog uma i emocija. To sam djelom dočarala lazurnim preslicima bojom, kojima se nešto ranije zapisano ili nacrtano slabije vidi, ali nije u potpunosti isključeno. Isto kao i protok misli na koje sam se bazirala, i sjećanje na iste.

Ključne riječi:

Misli, slojevitost, crtež, spontano, proces

LITERATURA

Leonida Kovač, *ISPRIČATI priče = To tell a story*, Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, 01.10. – 28.10. 2001.

Giulio Carlo Argan, Achille Bonito Olivia, *Moderna umjetnost 1770-1970-2000*, Clio, 2006.

Davies Penelope J. E., Denny Wlter B. i dr., *Jansonova povijest umjetnosti, Zapadna tradicija*; Stanek, Varaždin, 2013.

PRILOZI

- 1 -fotografija rada u procesu nastanka
- 2 -fotografija rada u procesu nastanka
- 3 -fotografija rada u procesu nastanka
- 4 -fotografija rada u procesu nastanka
- 5 -fotografija rada u procesu nastanka
- 6 -fotografija rada u procesu nastanka
- 7 -fotografija završenog rada
- 8 -fotografija detalja završenog rada
- 9 -fotografija detalja završenog rada
- 10 -fotografija detalja završenog rada
- 11 -fotografija detalja završenog rada
- 12 -fotografija detalja završenog rada

1 -fotografija rada u procesu nastanka

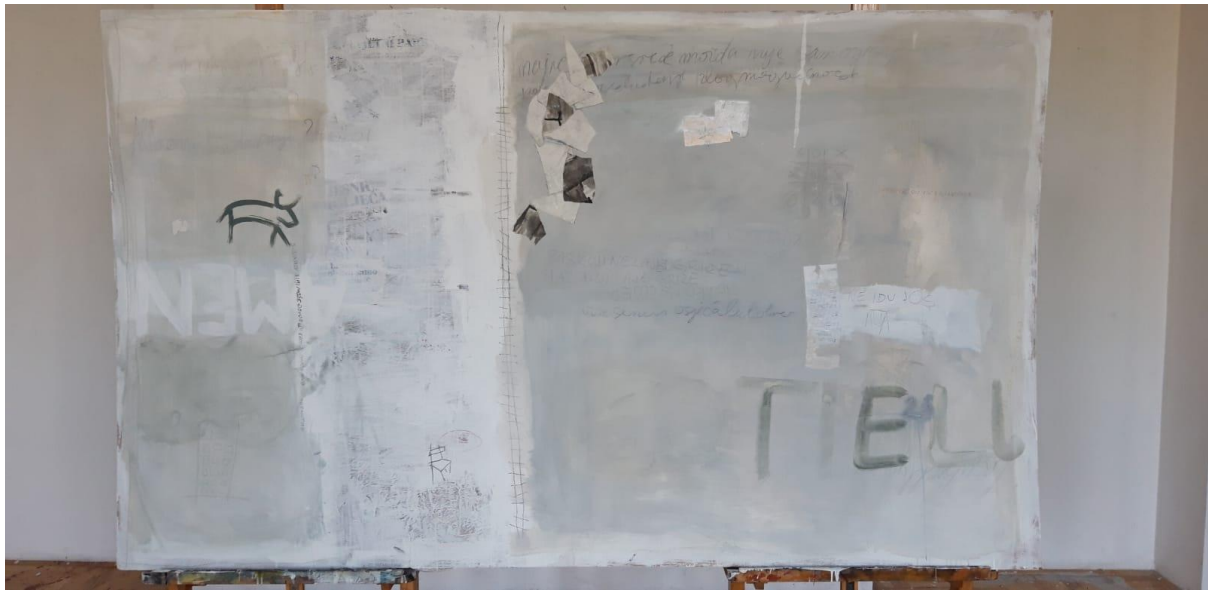
2 -fotografija rada u procesu nastanka

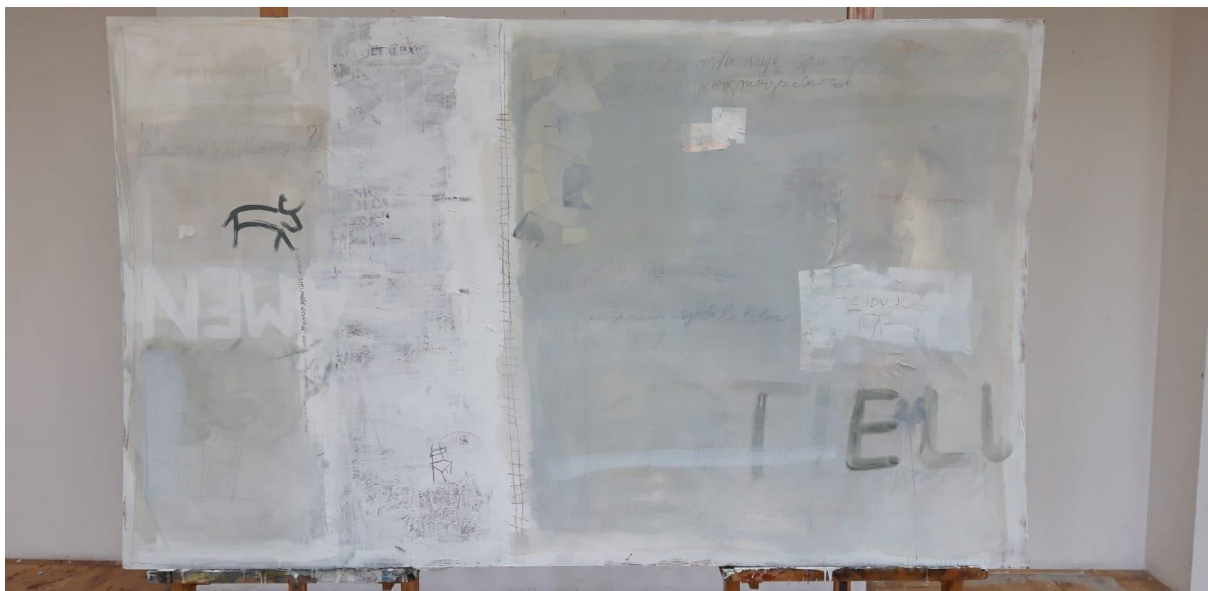
3 -fotografija rada u procesu nastanka

4 -fotografija rada u procesu nastanka

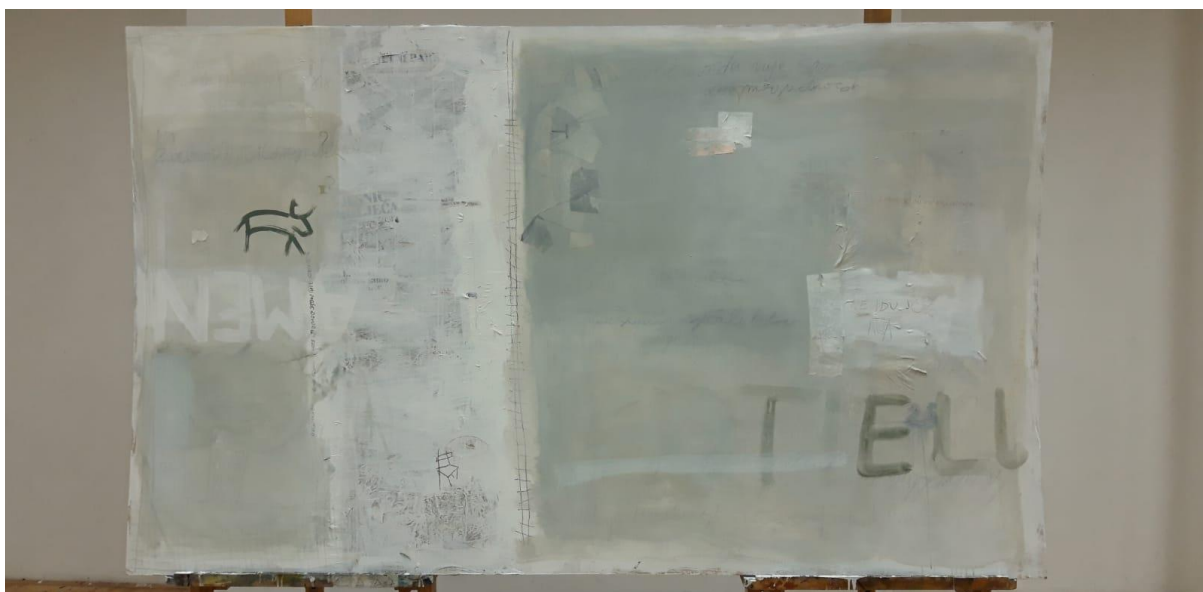

5 - fotografija rada u procesu nastanka

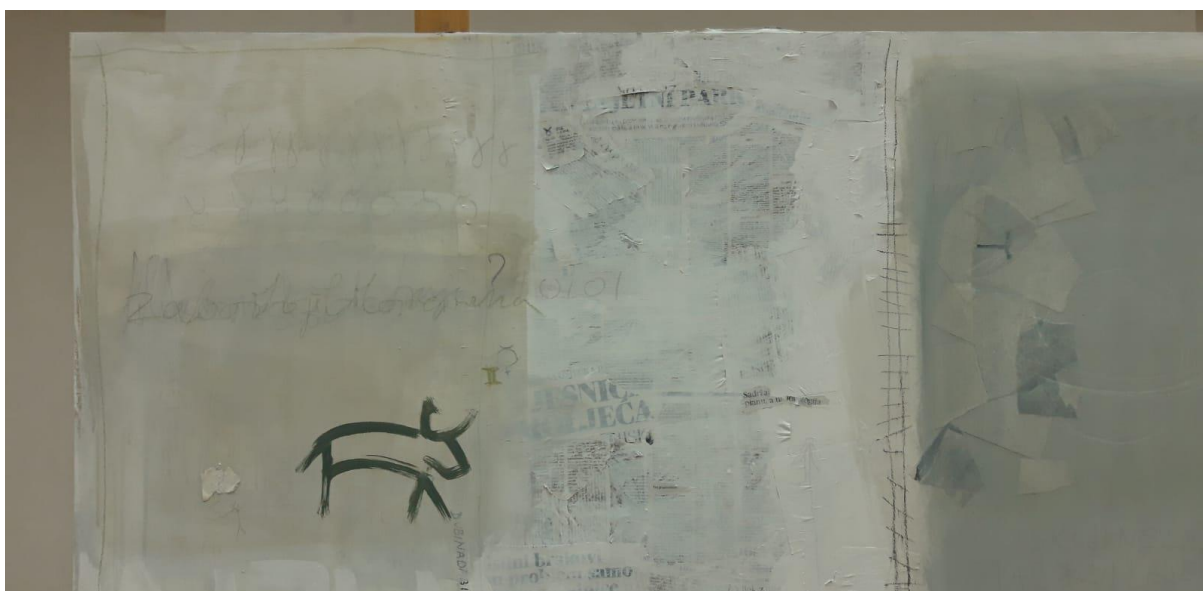

6 - fotografija rada u procesu nastanka

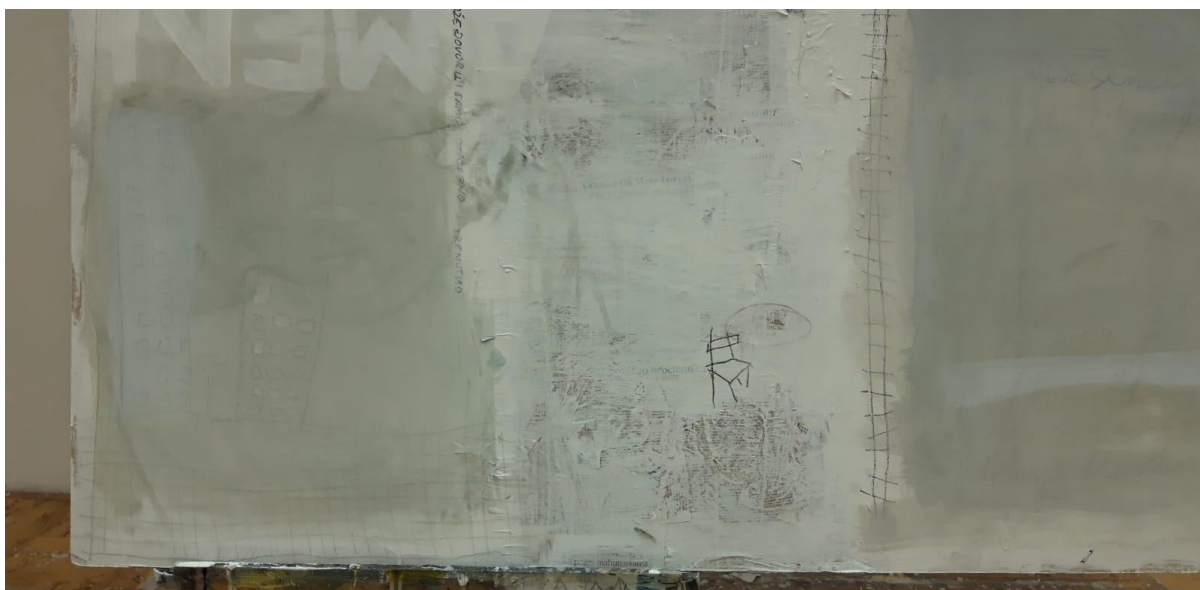

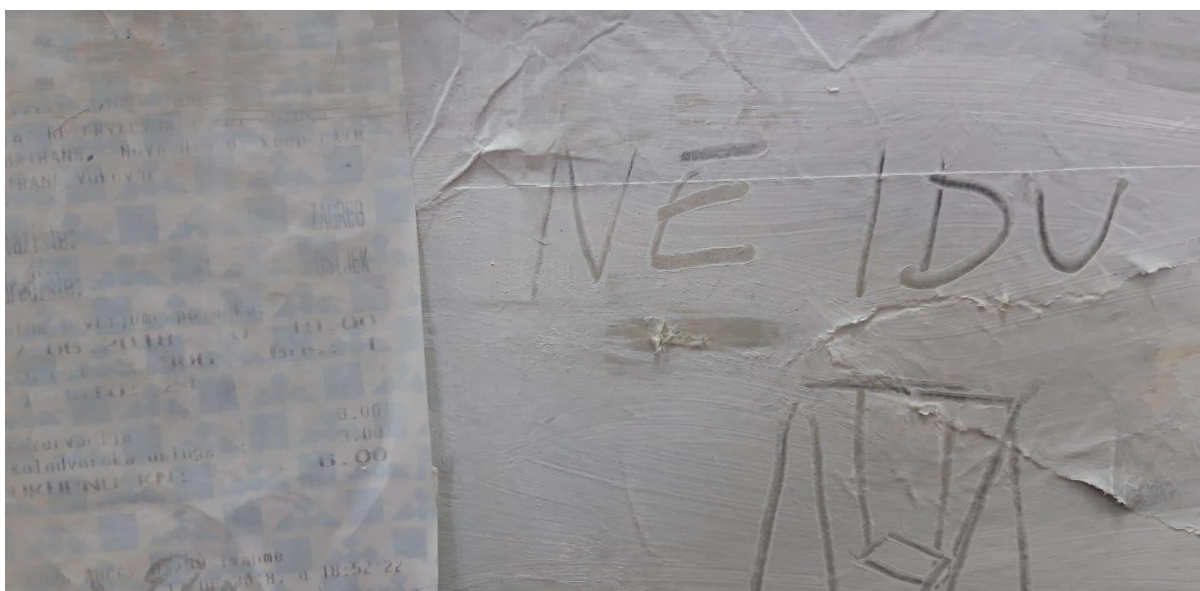
7 - fotografija završenog rada

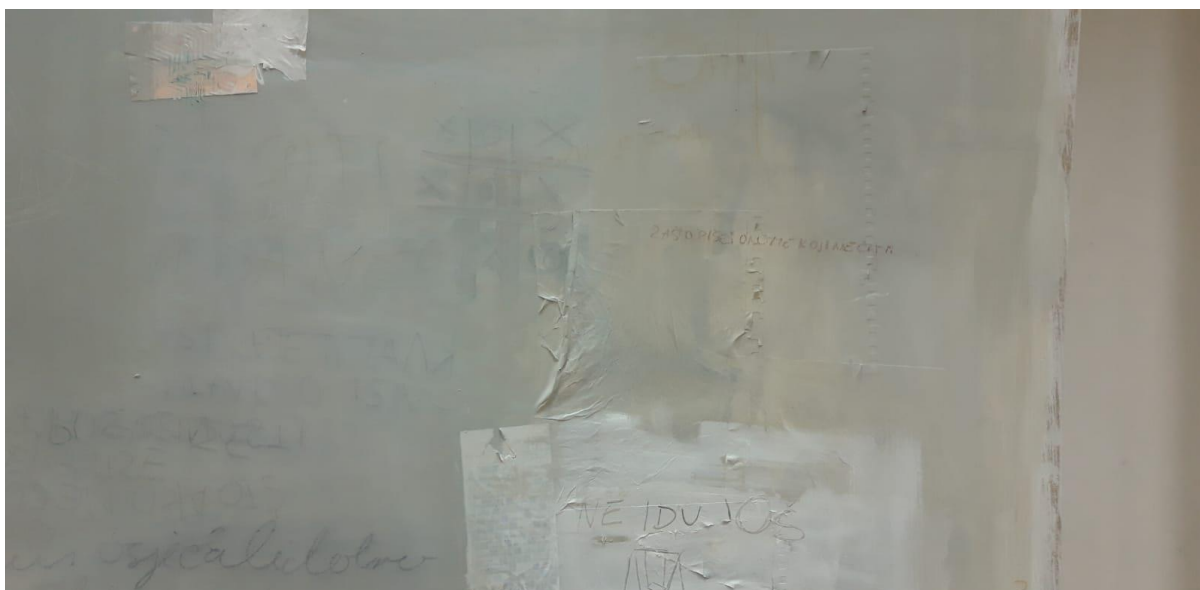
8 – fotografija detalja završenog rada

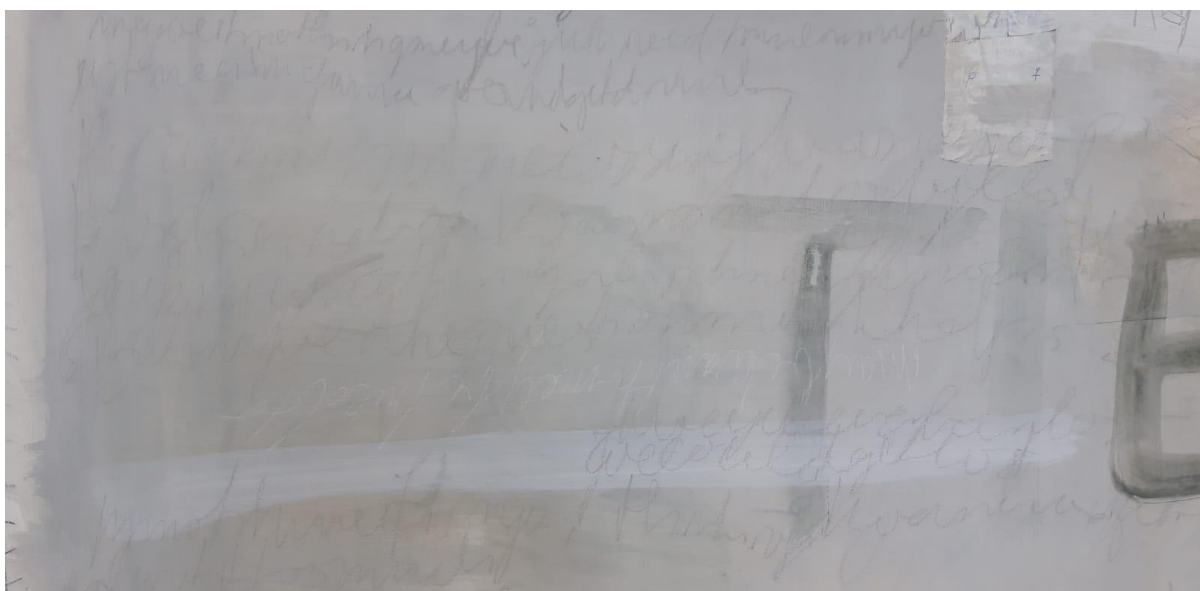
9 – fotografija detalja završenog rada

10 – fotografija detalja završenog rada

11 – fotografija detalja završenog rada

12 - fotografija detalja završenog rada